Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 172. V Ljubljani, v petek, 31. julija 1942-XX. Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino n. 793

Azioni di pattuglie e di artiglieria sul fronte egiziano

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

L'attività operativa sul fronte egiziano è stata ieri limitata ad azioni di pattuglie e a duelli di artiglieria.

Nostri reparti aerei hanno attaccato con successo aeroporti e centri delle retrovie nemiche. Un nostro velivolo non è rientrato alla base.

Formazioni dell'aviazione dell'Asse hanno bombardato le attrezzature belliche di Malta, nella zona degli obiettivi sono state causate notevoli distruzioni. Due »Spitfire« venivano abbattuti in combattimento da cacciatori tedeschi.

Apparecchi britannici hanno lanciato la notte scorsa alcune bombe dirompenti nel dintorni di Licata, un civile è rimasto ferito, nessun danno è segnalato.

Nota al bollettino:

Nei combattimenti del giorno 27 citati nel bolletino n. 791 il sergente Panfili Pietro del 62 Regimento Fanteria si è distinto in modo particolare quale puntatore di pezzo anticarro distruggendo quattro carri armati nemici.

Vojno poročilo št. 793

Patrolni in topniški nastopi na egiptovski fronti

Vojno delovanje na egiptovski fronti se je včeraj omejevalo na patrolne nastope ter na topniške dvoboje.

Uradno vojno poročilo št. 793 pravi:

Naši letalski oddelki so uspešno napadali letališča in središča v sovražnikovem zaledju. Eno naše letalo se ni vrnilo v oporišče.

Oddelki osnega letalstva so bombardirali vojne naprave na Malti. V predelu ciljev so povzročili znatna uničenja. Nemški lovci so v boju sestrelili dve angleški letali vrste Spitfire.

Angleška letala so preteklo noč vrgla nekaj rušilnih bomb v okolici Licate. En civilist je bil ranjen, ne poročajo pa o nobeni škodi.

V bojih 27. julija, navedenih v uradnem vojnem poročilu št. 791, se je posebno odlikoval narednik 62. pehotnega polka in sicer kot strelec pri protitankovskem polku, s tem, da je uničil štiri sovražnikove oklepne voze.

Železniške zveze med Kavkazom in ostalo Rusijo pretrgane

Nemške vojske so zasedle važno križišče Proletarskaja — Uspešno odbijanje sovjetskih razbremenilnih napadov — Angleški napad na Posaarje in Saarbrücken

Hitlerjev glavni stan, 31. jul. s. Vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil je objavilo včeraj naslednje uradno vojno poročilo:

Južno od Rostova preganjajo oddelki vojske ter SS nasprotnika in se bojujejo z zadnjimi stražami, ki na nekaterih točkah trmasto vztrajajo pri poskusu za nič manj zagrizen kakor prazen odpor. Južno od reke Sal so nagli oddelki v naskoku zavzeli mesto Proletarskaja ter so na več točkah pretrgali poslednjo veliko železniško zvezo med kavkaško pokrajino in med ostalo sovjetsko Rusijo. Tu se je posebno odlikovala brandenburška oklepna divizija. Pri obrambi pred sovražnikovimi razbremenjevalnimi napadi je neka würtenberško-badenska nagla divizija včeraj med silovitimi boji uničila 68 oklepnih voz, povečini veliko ton težkih.

Mogočni oddelki bojnih letal so izvedli koristna ogledovanja, potem pa podpirali napade vojske v velikem kolenu Dona, kjer je bil sovražnikovim silam odrezan umik proti vzhodu.

V pokrajini okoli Voroneža je sovražnik včeraj izgubil še 18 oklepnih voz.

Na osrednjem predelu bojišča ter južno od Ilmenskega jezera potekajo zmagovite krajevne bitke na zelo težavnem ozemlju.

Na skrajnem severu so bile med letalskimi napadi hudo zadete preskrbovalne naprave in ladjedelnice pri Murmansku, vrh tega pa še veliko taborišče čet zahodno od zaliva Kola.

Podnevni nadlegovalni napadi, ki so jih v varstvu gostih oblakov delali posamezni veliki angleški bombniki na razna mesta v Porenju, so rodili le skromne uspehe. Preteklo noč je oddelek angleških bombnikov napadel v Posaarju zlasti stanovanjske predele v mestu Saarbrückenu, kjer je med drugim bilo do tal uničeno tudi gledališče. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. 7 napadajočih bombnikov je bilo sestreljenih, 2 druga pa so zbile v morje ladje nemške vojne mornarice v Nemškem zalivu.

Na vzhodni angleški obali je neko vojno letalo podnevi vrglo bombe v sredo naprav in delavnic nekega oboroževalnega podjetja. Mogočne letalske sile so v noči na 30. julij znova napadle Birmingham. Ogledniki so danes zjutraj ugotovili številne zelo obsežne požare.

Pred holandsko obalo so ogledniške ladje potopile štiri od desetih angleških napadajočih motornih topničark, eno pa zažgale. Sovražnik je boj opustil.

Mussolini — ljubitelj miru in borec za novi red

Sofija, 31. julija. s. Poluradni bolgarski list »Dnes« prinaša uvodnik z naslovom »Mussolini«. Uvodnik med drugim pravi: »Mussolini bo pustil svoje ime v zgodovini ne samo kot revolucijonar, kot genijalni reformator, temveč tudi kot velik ljubitelj miru. Njegove domneve o bodočnosti bi bile prihranile človeškemu rodu sedanjo vojno z vsemi njenimi žrtvami in uničenjem. Če bi bili nekdanji zmagovalci poslušali njegove opomine, da njihov mir vsebuje vse sestavine za vojno in da je potrebna poprava vseh krivic, bi bili v Evropi imeli pravi mir. Mussolinijevega glasu pa niso poslušali. Odbili so tudi njegovo posredovanje za poravnavo spora med Nemčijo in Poljsko in vojna je izbruhnila. Izbruhnila je pod vplivom zarote vojnih hujskačev, ki sta jo vodila na pobudo Amerike Churchill in Eden v Londonu. Londonski in washingtonski oblastniki so tudi za ceno strahotne vojne hoteli ohraniti stari red v evropskih državah in v odnošajih med narodi, z vsemi krivicami in gnilobo, ki jo je ta red vseboval. Človeški rod se bo s hvaležnostjo spominjal Duceja kot ljubitelja miru in kot velikega borca za novi red, čigar prvi oznanjevalec je bil.

Mussolinijeva velika mednarodno-politična dejanja

Boj proti boljševizmu povsod, zavezništvo z Nemčijo ter imperialna politika

Bukarešta, 31. julija. s. Romunski časopis »Universul« se bavi z velikimi političnimi Ducejevimi uresničitvami. Pravi, da se Mussolinijeva mednarodno politična dejanja lahko povzamejo v naslednjih treh bistvenih točkah: boj proti boljševizmu, zavezništvo z Nemčijo in imperialna politika. Mussolini je upošteval — piše omenjeni romunski list — da ni bilo dovoli izločiti komunizem iz lastne države če ga je hotel narediti nenapadalnega, ter ga je bilo treba pobijati povsod, če naj se končno veljavno zatre. Zato je sklenil poslati prostovoljce v Španijo na pomoč Francovim četam, ki so se borile za red in omiko. Smatral je to za evropsko poslanstvo Italije. In takšno poslanstvo opravlja Italija tudi danes na vzhodnem bojišču, kjer se bije odločilni boj proti boljševizmu.

»Universul« potem omenja, da so isti vzori in enaka gledanja rodila zavezništvo med Nemčijo in Italijo, vzori, ki vežejo fašistično in narodno socialistično revolucijo, potem pa se bavi z Ducejevo imperialno politiko. Pravi, da je bil Mussolini vedno mnenja, da ima Italija vso pravico zavzeti mesto velesile na svetu. Ker ni mogel na miren način in po diplomatski poti zagotoviti svojemu narodu pravic, ki jih je smatral za zakonite — končuje člankar svoja izvajanja — je Mussolini storil korake, ki so privedli do ponovne potrditve imperialističnih zahtev Italije kot sredozemske sile. To področje smatra tudi še danes kot področje, ki v zemljepisnem, zgodovinskem in gospodarskem oziru spada k Italiji.

Knez d'Assia padel na ruskem bojišču

Berlin, 31. julija. s. Na ruskem bojišču je padel knez Viljem d'Assia, poprej častnik pri nemških SS-oddelkih, zdaj pa že leto dni stotnik v nekem pehotnem polku. Knez Viljem d'Assia je bil poročen s kneginjo Marijano Pruško.

Oklic sovjetskega lista rdečim vojakom

Rim, 31. julija. s. Moskovski poluradni list »Pravda« je zadnje dni prinašal obupne oklice ruskemu ljudstvu, naj postavi pregrajo, ki bo zadržala nemško napredovanje. Zdaj se list obrača na boljševiške vojake ter pravi: »Neobhodno potrebno je, da se zavedate, da se sovjetski vojaki ne morejo umikati. Vsak pedenj sovjetskega ozemlja, ki ga zapustimo, škodi nadaljnim možnostim za obrambo ter jih slabi. Če se umikate, ne izpolnjujete svoje dolžnosti in ne držite prisege, ki so jo dali vsi vojaki rdeče vojske. Kdor zapusti svojo postojanko, stori hud zločin.

Sovjetski padalci prijeti na Madžarskem

Budimpešta, 31. jul. s. Kakor pravi madžarsko uradno poročilo, so se v prvih včerajšnjih urah blizu vasi Abda ob važni železniški progi Hegyeszhalom—Šopronj spustili trije padalci. Orožniki, ki so jih opozorili kmetje, so takoj prijeli te padalce. Ugotovili so, da gre za sovjetske vojake, ki so imeli nalogo spustiti v zrak mostove in železniške proge. Ker so bili takoj prijeti, je bilo mogoče preprečiti izvedbo zločinskih načrtov. Razen tega so po različnih krajih videli balone, ki so jih letala očitno vrgla zaradi zažiganja. Nekaj teh balonov je prišlo na tla, ne da bi povzročili škodo, ker je to preprečil takojšnji poseg gasilcev.

Vzroki za težavni angleški položaj na egiptovskem bojišču

Rim, 31. julija. s. »Sunday Times« razlaga sedanji položaj pri El Alameinu in pravi, da oba nasprotnika ne moreta dolgo ostati na sedanjih postojankah. Angleži so v težjem položaju kakor pa Nemci in Italijani, toda oni so tisti, ki se jim boli mudi izboljšati si položaj. Krajše preskrbovalne zveze Nemcev in Italijanov narekujejo Angležem, da ne smejo odlašati kar naprej, da bi dobili še toliko in toliko ojačenj. Zato so Angleži povzeli pobudo in prejšnji teden začeli z napadi »V začetku je general Auchinlek«, piše list, »omenil nastop le na krajevne napade, ki so pa naleteli na močan odpor. Preteklo sredo je Auchinlek sprožil napad proti notranji črti italijansko-nemških linij. Priznati moramo,« pravi londonski list, »da so se ti napadi izjalovili. Zakaj nismo mogli doseči boljših uspehov? Poročila so skromna, toda jasno je, da je 88 milimetrski top italijansko-nemških čet ponovno povzročil razdejanja med našimi oklepnimi vozili.« List zaključuje svoja izvajanja takole: Zdi se, da smo tokrat poslali v boj naša oklepna vozila z večjim zagonom kakor junija, toda bili smo kaznovani zaradi svoje počasnosti in smo se morali umakniti z vsemi oklepnimi enotami.

Nemška razlaga sedanjega položaja na vzhodnem in zahodnem bojišču

Berlin, 31. julija. s. Na pristojnem nemškem vojaškem mestu pravijo, da ni potreba posebej razlagati tistega, kar naznanja včerajšnje uradno vojno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva. Nemške in zavezniške čete so v nekaj dneh na široki črti prekoračile Don, prešle njegova pritoka Sal in Manjič ter se pririnile prav do življenjsko pomembne železniške proge Krasnodar—Stalingrad. Zasedba Proletarskaje kaže, da je sovražnikovo bojišče prav za prav že prerezano na dvoje. Kavkaški del bojišča nima več nobene možnosti za naglo zvezo s predelom ob Volgi in tudi ne z vsem ostalim bojiščem. Kavkaško bojišče je postalo okrnjen kos, ki bo mogel dobivati pomoč in preskrbo samo od jugovzhoda, čez Kaspiško morje.

Dejstvo, ki ga omenja poročilo, da se nemške čete za zdaj bojujejo samo s sovražnikovimi zadnjimi stražami, kaže, da se glavnina ruske vojske še naprej umika in da se bo najbrž umikala, dokler ne bo našla postojank, s katerih bo mogoče dajati kakršen koli odpor.

Glede bojev, ki že nekaj dni divjajo na predelu severnozahodno od Kalača, pravijo na pristojnem nemškem mestu, da so ti boji zelo hudi in da se boljševiki, ki imajo na razpolago veliko oklepnih vozil, zagrizeno bore, pa da tudi ta odpor polagoma upada.

Glede na tako imenovano angleško letalsko ofenzivo pravijo, da nimajo napadi angleškega letalstva na nemška mesta in na zasedeno ozemlje nič opravka z vojno. To so prava in pristna strahovalna dejanja, ki jih Nemčija natančno zapisuje in ki bodo nekega dne morala biti primerno maščevana in tudi bodo. Ker se angleško letalstvo nikjer drugje ne more meriti z nemškim v upanju na lahek uspeh, se hoče Churchill izdivjati s tem, da bombardira stanovanjske hiše in javna poslopja. Tudi v Saarbrückenu so preteklo noč bili zadeti samo nevojaški cilji.

Kakor javlja nemški poročevalski urad, so poleti zadnjih štirih dni veljali Anglijo 110 letal, to je okoli 50% letal, zaposlenih pri teh napadih. V zadnjih petih tednih je padlo v ujetništvo več kakor 1000 angleških pilotov. To daje sliko o izgubah, ki jih nemški lovci in protiletalska obramba zadajejo angleškemu letalstvu.

Angleški tisk in posledice morebitnega sovjetskega odločilnega poraza

Rim, 31. julija. s. Angleški listi še vedno na prvih mestih pišejo o položaju sovjetske vojske. Včeraj je »Times« pisal o smrtni nevarnosti, v kateri so zdaj Rusi. Ni dvoma — piše omenjeni list — da bodo Sovjeti obupno poskušali opisati silno nevarnost, ki je nad njimi, namreč nevarnost, da izgube nič manj ko deset desetin svojega petroleja, potem ko so bili prisiljeni pustiti, da je nad polovico njihovega žita prišlo v nemške roke. Vzemimo na primer, čeprav te možnosti ne dopuščamo, da bi jih ta izguba še vedno ne prisilila k temu, da bi položili orožje, vendar bi porazno oslabila pritisk sovjetskega orožja ter bi končno izključila vsako možnost, da bi Sovjeti v bodoče še kdaj prevzeli v bojih pobudo v svoje roke. Kar zadeva možnost obrambe in protinapada od strani Rusov, si ni treba delati kakšnih utvar. Poleg tega pa je jasno, da če se Rusom ne posreči ustaviti sovražnika ob Donu, ne bodo mogli poskušati z obrambo, preden se ne bi umaknili do Volge. Vsakomur je razumljivo, kakšne posledice bi rodil za združene narode sovjetski poraz.

Rim, 31. julija. s. V svojem članku pišejo londonski »Times«, da »je vojaški položaj združenih narodov mnogo težji, kakor pa v letu 1940«. List potem poudarja, da stoji Rusija pred silno težko krizo, zlasti kar tiče vprašanja prehrane. List pravi: Mnogo lažje je seliti tovarne kakor pa žitna polja. Danes je vse skupaj, kar so Rusi posejali, izgubljeno. Kolikor pa pridelajo v krajih, ki jih še imajo, pa ni prav za prav nič v primeri z velikimi potrebami. Žetev ne bo zadostovala, da bi se mogli Rusi pripraviti za zimo če ne bodo vmes dobili pomoč. Kolikor imajo, ne bo zadotsovalo niti za samo zimo. Če pa bodo Nemci presekali še druge prometne zveze in rečne prekope, pa jim bo zadan udarec, od katerega se ne bodo mogli opomoči. S tem bi se ofenzivna moč Rusije silno oslabila. Položaj je kočljiv, če se Rusom ne bo posrečilo ustaviti Nemce bodisi pred Stalingradom ali na obrežju Volge ali pa na podnožju Kavkaza.

Vesti 31. julija

Italijanski poslanik v Bukarešti je šestim romunskim letalskim častnikom izročil odlikovanja italijanske vlade.

Angleški letalski maršal Harris je zagrozil Nemčiji s tem, da bodo Angleži v množicah bombardirali nemška mesta. Na to grožnjo odgovarjajo ameriški listi, ki pravijo, da pilotov ni mogoče uriti stotisoč hkratu kakor pešce in da je Harrisova napoved zaradi tega vse prej kakor koristna.

Veliko parado nemških SS-oddelkov so imeli včeraj v Parizu na Elizejskih poljanah. Oddelki so bili poslani z ruskega bojišča in so oboroženi z docela novimi vrstami orožja. Med parado je nad Parizom krožilo veliko nemških letal.

Za uvedbo obvezne delovne službe na Švedskem se zavzemajo gospodarski krogi, ker primanjkuje delavstva po raznih industrijal, zlasti v tovarnah za obdelavo lesa.

Pošiljatve ameriškega orožja in streliva zaveznikom znašajo samo 12% vse ameriške vojne izdelave, poroča ameriško vojno ministrstvo.

Predsednik portugalske vlade Salazar je včeraj sprejel 400 voditeljev portugalskih strokovnih organizacij. Ti so se mu zahvalili za ukrepe, ki jih je izdal v korist delavskim slojem. Prebrali so tudi resolucijo, s katero so Salazarja imenovali za častnega člana vseh portugalskih strokovnih organizacij.

Japonske oblasti na Filipinih so po vseh šolah uvedle pouk v japonščini.

V Združenih državah vlada pomanjkanje mesa, je povedal predsednik Roosevelt časnikarjem in dejal, da je treba pomanjkanje pripisati večji porabi v vojski in med prebivalstvom in pa posebnim vojnim okoliščinam. Ker pa imajo Združene države ogromno živine, kaže, da bo pravi vzrok za pomanjkanje mesa pomanjkanje prevozil in pa preureditev mnogih tovarn, ki so se bavile s predelavo mesa, v tovarne za oboroževanje.

769 zamorcev so sprejeli v ameriške častniške šole.

Pegasti legar je izbruhnil v palestinski luki Haifi, kjer so pristojne oblasti nemudoma podvzele vse potrebne korake, da preprečijo to nevarno bolezen.

Francoska vlada je določila 10,000.000 frankov za potrebe francoske prostovoljske legije »Légion tricolore«, ki se bori na vzhodnem bojišču.

S 1. avgustom bo dobila Birma novo japonsko civilno upravo.

Omejitve pri izdelovanju japonskih trgovskih ladij

Tokio, 31. jul. s. Novi japonski cesarski razglas daje mornariškemu ministrstvu nadzorstvo nad vso izdelavo japonskih vojnih in trgovskih ladij. Med drugim določa ta ukrep, da se poenotijo različne vrste tovornih in petrolejskih ladij in določa za trgovske parnike pet vrst. Največja sme imeti 6300 ton, najmanjša pa 495 ton. Petrolejskih ladij bo zdaj dovoljeno izdelovati tri vrste: po 10.000, 5000 in 1000 ton, za prevoz rudnin pa eno samo vrsto ladij po 5500 ton. Odlok daje ministrstvu pa mornarico tudi izključno pravico za razdeljevanje surovin in oprave za trgovske ladje.

Spomini iz stare Ljubljane

Ljubljana, 31. julija.

V teh časih velegigantskih borb se pojavljajo v našem življenju drobni dogodki, ki so odsev vsega našega nehanja in pehanja. V taboru solatarjev in salatarjev je nastalo premirje, ker je glavnata salata minila. Pišejo pa se različni recepti o kuhanj urazličnih prikuh in zelenjadnih potic. Receptarji imajo polno opravka in cele torbe nasvetov.

Mnogi pa so se zabubili in kot pajki predejo po različnih knjigah. Radi prisluhnejo starim pravljicam, poslušajo stare in izkušene možakarje in stare žene, ki opisujejo življenje v nekdanji beli Ljubljani. Stric Tomaž iz Trgovega vam kar siplje iz rokava svoje spomine na staro Ljubljano in pripoveduje dogodivščine, ki so vredne, da jih človek ohrani. Pred dnevi je stric Tomaž bil židane volje in je začel praviti o kugi in o »c. kr. uradnem slugi Cudermanu, ki naj bi bil živ pokopan.«

Tako-le pozno jeseni pred 40 leti je bilo, ko je Ljubljano razburila huda novica, da je na Dunaju kolera in da se bliža tudi Ljubljani. Pravili so, da jih je na Dunaju umrlo že po več sto. No v Ljubljano kolera ni prišla, ker so ji že na Dunaju vrat zavili. Bilo pa je tako-le. Iz Indije so se vrnili učeni zdravniki, ki so seboj v posebnih steklenicah prinesli tudi nevarne bacile kolere. Spravili so jih tam v poseben zavod. Pa je bil sluga neroden, da je steklenico razbil. In kolera je popadla njega in še druge. Trije so za kolero nato umrli, med njimi tudi učen zdravnik dr. Müller, ki je nato opisal do pičice natanko ves razvoj bolezni. V Ljubljani pa so se ljudje kolere sila bali in so nekateri iz mesta bežali. V drugič pa se je Ljubljana še bolj razburila.

Mila zima je bila nato. V januarju je tam na Žabjemu umrl uradni sluga Andrej Cuderman. Prišla je Andreja kake pol ure poprej, predno so ga dejali v krsto, kropit Frčajeva Urška, ki je dočakala skoraj sto let. Na parah ni mrliški čuvaj opazil niti najmanjšega znaka kakega življenja pri Andreju. Urška je Andreja pokropila, izmolila nekaj očenašev za pokoj njegove duše in ga nato ostreje pogledala v obraz. Vzhičena je vzkliknila:

»Ježeš! Saj je Andrej še živ. Nič se ni spremenil. Ustnice ima tako rdeče!«

In Urška je začela po celem Žabjeku govoriti, o živem Andreju na mrtvaškem odru, ki ga bodo živega pokopali. Medtem časom so Andreja že spravili v krsto, opravljene so bile pred hišo molitve in mrtvaški sprevod je krenil proti Sv. Krištofu. Novica o živem mrliču se je bliskovito razširila po mestu. In mestni zdravnik je bil poklican, da naj pride sam na Žabjek do mrtvega Andreja in ugotovi resnico. Zdravnik je prišel prepozno, ker so Andreja že nošili v sprevodu proti pokopališču. Tam ob Dunajski cesti in pred pokopališčem se je zbrala velikanska množica radovednih in nestrpnih Ljubljančanov, posebno pa žensk. Vse je napeto čakalo, kaj se bo zgodilo. Krsto z Andrejevim truplom so prenesli v cerkev, kjer so bile opravljene vse cerkvene molitve. Nato so pogrebni možje odnašali krsto proti izkopani jami. Tam se je zbrala že velika množica ljudi. Ljudje so bili nervozni. Ko so hoteli pogrebci krsto dejati v grob, se je začul obupen klic neke ženske:

»Ne v grob! V mrtvašnico ž njim! Andrej je še živ!«

In ljudje so dosegli, da res Andreja niso položili v hladni grob, marveč ga odnesli v staro mrtvašnico, ki so jo pred leti podrli. Tam so ga pustili do drugega dne. Prišla je posebna komisija z zdravniki. Komisija je kratko zapisala, da je »c. kr. uradni sluga Andrej Cuderman mrtev« in da ne kaže absolutno nobenega znaka kakega življenja. Po končanih komisijskih uradnih poslih so nato ubogega Andreja svečano pokopali v navzočnosti velike množice pobožnega ljudstva. Stric Tomaž je pristavil, da je bil takrat Andrej poznana osebnost v Ljubljani, zadela ga je kap.

Naročajte Slovenski dom!

Z Gorenjskega

Novice iz gorenjskega tednika: »Falkendorferji so dobili članske izkaznice KVB. — V Krainburgu v dneh, ko ni dežja, mestna uprava glavne prometne ceste razpraši s škropljenjem. Prebivalstvo je za ta vzorni ukrep zelo hvaležno. — Dnevno slišijo Krainburžani po zvočnikih poročila nemškega radia. Na treh raznih krajih so postavljeni zvočniki. Ko se dajejo poročila, stoji že vedno poprej veliko poslušalcev, da so poučeni o dogajanjih na fronti. Ortsgruppe NSDAP in mestna občina se poslužujejo teh zvočnih naprav za objavljanje posebnih novic in razglasov. — 12 strankinih propagandnih omaric je postavljenih v mestu. — V Krainburgu se je slikarska umetnost sedaj naselila, kajti v neki poslovalnici za umetnine so razstavljene oljnate slike in akvareli, ki prikazujejo Krainburg v svoji celoti in poleg tega še zelo lepe krainburške motive. — V Krainburgu se oživlja kopališko življenje. Komaj se prikaže sonce izza oblakov, že je kopališče zopet polno kopalcev, posebno šolskih otrok, ki imajo sedaj v počitnicah zadosti časa, da se gibljejo v zraku in na soncu ter se od časa do časa ohlade v hladni vodi. — V drugem četrtletju Standesamta v Krainburgu je zabeleženih 95 rojstev in 27 smrtnih slučajev. 72% višek rojstev nam priča o zelo zadovoljivih zdravstvenih razmerah med kranjskim prebivalstvom. — Zakonsko zvezo so sklenili: Raimund Klewischar in Rosa Dragar iz Krainburga, Baldomir Geiger in Stanislave Enegelmann iz Krainburga, Alois Gusel in Marie Schiberle, Johann Walentschitsch in Anna Koren iz Krainburga, Henrich Trauwetter in Liselotte Horak, Franz Vaida in Hedwiga Lackner, Silvin Malenschek in Maria Trpin, August Oman in Juliane Betz, Karl Fischer in Maria Widovetz, Demeter Walnetschitsch in Maria Mazuch, Johann Mauser in Johanna Floriantschitsch, Ferin Nowak in Paula Jalen, Franz Supin in Maria Jelen, Cyrrill Hudovernik in Viktoria Grobotek, Friedrich Pelz in Ludmilla Groschell, Julius Klemenz in Justine Gaberz, Jakob Suschnik in Antonia Hafner, Karl Padjera in Anna Brgles, Albin Nowak in Antonia Hriberschek. — Postavljen je v Krainburgu za Ortsgruppenpresseamtleiterja Pg. dr. Burian, ki je sodnik na Amtsgerichtu v Krainburgu.«

»Žrtev komunističnih zločincev«, pod tem naslovom priobčuje gorenjski tednik obširnejše poročilo k pogrebu kovorskega župana Ernesta Lukanza:

Dne 15. t. m. je župan Lukanz postal žrtev po komunistih zasnovanega umora, ki je pretresel vso občino in daleč na okrog vse ljudi, ki so poznali tega dobrodušnega človeka.

Dne 18. t. m. ob deseti uri so položili rajnkega v grob na pokopališče v Kaieru, v neposredno bližino kraja njegovega delovanja in dolžnosti. Tu počiva v duhu med nami, braneč svojo občino pred hudo kaznijo, ki jo je zakrivil s svojim zločinskim morilskim dejanjem podivjani soobčan.

Krsto pokojnika in zid mrliške sobe je pokrila vrsta krasnih vencev z lavorjevim vencem našega Kreisleiterja in Landrata. Ob navzočnosti oddelkov SS, HJ in KVB, županov sreza, mnogoštevilnega ljudstva, godbe iz Neumarktla, ki so izkazali pokojniku poslednjo čast, je Kreisleiter v spremstvu Landrata in zastopnikov NSDAP sreza Radmannsdorf položil venec. Po poslednjem pozdravu krsti in izraženem sožalju pokojnikovi vdovi, trem otrokom in ostalemu sorodstvu in ob komandi »Stilgestanden« je zaigrala godba žalno koračnico v počastitev zadnje županove poti do groba.

Kreisleiter Dr. Hochsteiner je spregovoril med drugim tudi sledeče besede:

»Potrt v globoki žalosti čutim dolžnost in čast, da se ob odprtem grobu poslovim od tebe, Ernst Lukanz, župan iz Kaiera, in težko obsojam brezvestnega morilca in njegove pajdaše ter ti zagotavljam, da jih bo zadela zaslužena kazen. Mi poznamo morilca, ki nima ničesar skupnega z narodom prelepe in blage zemlje Oberkraina. Narod s temi morilci ničesar skupnega imeti ne more, zato hoče Nemčija v tej pokrajini ustvariti mir in srečo in ne bomo prej odnehali, dokler ne bo zagotovljen popoln uspeh in zmaga.

V tem trenutku, ko se od tebe poslavljam v imenu stranke in Reicha, se tebi, Ernst Lukanz, zahvaljujem za vsa tvoja dela. Umrl si kot zaveden Nemec in borec na polju tvojega neumornega dela, živel pa boš še dalje med nami v duhu kot sveta žrtev svojega prepričanja. Ker si s svojim delovanjem odvrnil od svoje občine veliko nesrečo, zahtevamo od vas občanov, da budno pazite na morilce, ki jih mi poznamo in ki utegnejo priti še k vam. Vaša dolžnost je, da najmanjše prestopke javite oblastem, da se ta umor in vsi drugi zločini malopridnih elementov maščujejo in kaznujejo najstrožje po zakonu.

Ti pa, Ernst Lukanz, župan v Kaieru, počivaj v miru; v duhu živiš med nami, kajti mi se borimo do končne zmage.«

Zadoščenje tega umora iz zasede na župana Lukanza je bilo javno razglašeno. S tem je bil ta zločinski umor kaznovan, dalje je pa tudi dokazano, kako brezvestno žrtvujejo komunisti za brezglave zverinske namene svoje ljudi. Županu Lukanzu pa je bil s tem postavljen najlepši spomenik njegove plemenitosti, ker njegova občina ni bila s to kaznijo neposredno prizadeta.

Kopališče v Kranju so temeljito prenovili. Po poročilu gorenjskega dnevnika nameravajo postaviti v kopališču še 10 m visok skakalni stolp s posebnim bazenom, povečali pa bodo baje še druge naprave v kopališču. Da se bo poleg tega lepega kopališča, tako poroča dnevnik, nahajal v bližini največji športni štadion, je že znano.

Novice iz Države

Nesreča v planinah. Dva mlada dijaka iz Coma sta se odpravila na bližnje planine in hotela preplezati strmo steno v gorski skupini Corni di Canzo. Obenem sta imela namen pobrati tudi kline na tistem odseku stene, ki sta jo naskočila že lansko leto, pa se jima ni posrečilo doseči cilja. Med pobiranjem klinov pa se je 17 letnemu Ercolu Capra nenadoma zvrtelo, popustile so roke in padel je 200 m globoko. Razbil se je na kosce. Njegov tovariš je klical na pomoč, nato pa hitel ponesrečenemu tovarišu sam na pomoč. Toda ni je bilo več sile, ki bi razbitega Capra obudila k življenju.

Namesto sokola obstrelil ženo. Kmet Filippo Bisio iz Paderna je delal pred hišo. Na bližnji travi so se pasle njegove kure, kar je kot strela planil med nje sokol in pograbil kokoš. Kmet je planil v hišo, da bi vzel svojo lovsko puško in sokola ustrelil, toda v preveliki naglici se mu je puška sprožila prav tedaj, ko jo je mislil naperiti na roparja. Strel je zadel njegovo ženo, ki je bila nekaj korakov oddaljena. Poškodba je bila težka.

Neurje nad Udinami. Nad Udinami se je v soboto zlilo silovito neurje. Prelomil se je oblak. V nekaj minutah se je nad mesto zlilo ogromno vode, ki je kar drla po cestah. Vmes je padala debela toča, vlekel pa je tudi vihar, ki je izruval mnogo dreves in naredil veliko škodo na poljih. Potrgane so bile tudi številne telefonske napeljave.

Avtomobil povozil dve 11 letni deklici. V okolici Modene sta se na cesti igrali dve deklici, vsaka stara 11 let. Ko je nenadoma pridrvel po cesti težko otovorjen avtomobil, se dekletci nista takoj znašli. Vozilo ju je podrlo in povozilo. Težko poškodovani nesrečnici so prepeljali v bolnišnico, kjer pa sta kmalu umrli.

Dve prevejani tatici. Torinska policija si je nekaj dni belila glave s tajinstveno tatvino, izvršeno v stanovanju bogate gospe Nelle Tori. Ne da bi ostala kaka sled, je iz gospejinih zaklenjenih in vestno skritih predalov izginilo veliko dragulјev, vrednih 200.000 lir. Nazadnje pa se je le posrečilo tatvino pojasniti. Pri gospej Torijevi sta se zglasili njeni znanki, neka gospa in njena hčerka. Mati je Torijevo zamotila z zanimanjem za razne zbirke, med tem pa je hčerka stekla v gospejino stanovanje, odklenila vrata s ponarejenimi ključi, izpraznila omare z dragulji, spet odšla v trgovino in naredila vse tako hitro, da se sploh ni opazilo, da bi se bila oddaljila iz hiše. Ukradene dragulje sta skrili, toda policija jih je našla. Podobno sta tatici naredili pri drugi svoji znanki. Mati si je naredila v milo potrebne odtiske ključev in ko je bilo ponarejeno orodje izgotovljeno, sta se na prevejan način s hčerko lotili tatvin. Drugi svoji znanki sta tako odnesli veliko vsoto denarja. Na sled so jima pa prišli zato, ker sta bili ti dve tatici preveč zadolženi in sta zadnje dni na vse strani vračali svoje dolgove.

Koni, ki noče piti s svojim gospodarjem. Po cesti Valenza—Cassale je vozil voznik Pasquale Buffadossi neko blago na vozu, v katerega je bil vpрežen mlad konj. Spotoma se je voznik ustavil pred neko gostilno in se počasi nalezel božje kapljice. Pijan se je primajal tudi h konju in mu ponudil vina. Konj je pokusil, nato pa odklonil pijačo. Ker je voznik le silil vanj, je bilo živali kmalu zadosti, pa ga je s kopitom kresnila v stegno. Voznik je padel v znak in se močno pobil po životu, pod udarcem kopita pa se mu je zlomil kolk.

Udeležba Italije v romunski petrolejski industriji. Že kmalu po pretekli svetovni vojni se je italijanska industrija začela zanimati za romunske petrolejske vrelce in industrijo. Pri tem se je spustila v konkurenco z Amerikanci, Angleži, Holandci in Belgijci, ki so imeli pod svojim nadzorstvom večino petrolejske industrije. Italijanski kapital je dobil premoč pri dveh podjetjih in sicer pri družbi »Prahova« in »Petrolul Bucaresti«. L. 1927. sta dali ti podjetji 13.000 ton petroleja, pred štirimi leti pa že 335.000 ton. Večino tega petroleja so oddali v romunske čistilnice, del pa tudi v italijanske. Agencija »Agit zatrjuje, da se bodo razmere po zmagovito končani vojni temeljito spremenile tudi v tem pogledu. Anglosaksonske države bodo izrinjene iz konkurence v tej industrijski panogi in se bo ta dragocena surovina pravično razdeljevala med evropske narode.

Obsojena pisalka brezimnega pisma. V Rimu se je hčerka neke boljše družine zaročila z mladim industrijcem. Kmalu pa je njena mati dobila v roke brezimno pismo, v katerem je bilo rečeno, da je mladi zaročenec velik lump, razsipnež in ženskar in da je imel zaradi več škandaloznih zadev opravka s sodiščem. Pod vtisom takšnih obdolžitev je dekle razdrlo zaroko. Oklevetani ženin pa je po napornem iskanju izsledil pisca brezimnega pisma. Bila je neka Flora Rossi. Pred sodniki se je Rossijeva zagovarjala, da pisma ni pisala, toda strokovnjak za pisave je odločno zatrdil, da je pismo pisala prav ona.

Rossijeva je bila obsojena na 3000 lir denarne kazni in na povrnitev škode, ki jo je povzročila oklevetanemu industrijcu.

Zborovanje kmetovalske federacije

Rim, 31. julija. s. V palači Margherita se je zbral na sejo izvršni odbor fašistične kmetijske zveze pod predsedstvom nar. sv. Ettora Frattorija. Predsednik federacije je podal obširen pregled delovanja federacije v zadnjem času tako na gospodarskem kakor tudi na organizacijskem področju. Omenjal je tudi izglede kmetijske proizvajalne bitke, ko se kmetovalci z vztrajno odločnostjo bore za to, da bi zagotovili državi potrebna živila, s čimer se utrjuje odpor in doseže končna zmaga. Predsednik je zaključil svoja izvajanja poudarjajoč, da je vsa kmetovalska organizacija storila vse za temeljito podporo pridelovalcev, ki s tako vnemo in zavestjo izpolnjujejo dolžnosti, ki jih nalaga vojna. Zborovalci so po tem govoru prosili predsednika, naj bo pri Duceju tolmač odločne volje italijanskih kmetovalcev, da bodo napeli vse sile, da bi dosegli največji uspeh in največjo možno višino narodne proizvodnje. Obenem naj bo pri Duceju tolmač hvaležnosti kmetovalcev za vse ukrepe, ki so bili izdani za povečanje pridelave.

Tuji kapital v Srbiji

»Donauzeitung« priobčuje v sobotni številki zanimiv članek o tujem kapitalu v bivši Jugoslaviji in sedanji Srbiji. Od 47 inozemskih družb je v sedanji Srbiji še 17 družb, ostale pa so v porazdeljenih predelih bivše države. Skupni inozemski kapital v bivši Jugoslaviji je znašal 1.196 milijonov dinarjev. V sedanji Srbiji je sedaj v tujih družbah 92,2 milijona dinarjev. Nemški kapital je na prvem mestu s 77,2 milijona din, nato slede holandski s 5, švicarski s 4, madžarski s 3, italijanski s 3, amerikanski s 2 in švedski z milijonom din. Po delovanju slede po kapitalu takole: banke 60, zavarovalnice 9, prodaja električnih aparatov 11, prodaja radioaparatov in montažnih naprav 5, prodaja strojev 3, barvna industrija 1.2 in železna industrija 1 milijon.

Od vsega inozemskega kapitala je bilo investiranega v Srbiji v premogokopnikih 691,4 milijona din (58,11%), proizvodnja toka 185,1 milijona din (15,54%), metalna in strojna industrija 165,2 milijona din (13,87%), kemična industrija 100,3 milijona din (8,42%) in proizvodnja živil 54,9 milijona din (4,06%).

Slednji podatki sicer ne kažejo popolne gospodarske slike v Srbiji, pač pa odkrivajo položaj gospodarstva v bivši Jugoslaviji.

S Štajerskega

»Kdor bi dvignil roko proti državi«, pod tem naslovom priobčuje mariborski dnevnik načelne misli okrožnega vodje Dorfmeistra v Celju, ko je govoril zbranim voditeljem krajevnih organizacij. Vodja je obsodil z ostrimi besedami počenjanja nekaterih ljudi, ki prinašajo deželi le pogubo in nesrečo. »Kdor sanja, da se bo povrnilo 1918. leto, se moti. Danes ne stoji na čelu države slaboten cesar, temveč frontni vojak — Adolf Hitler. Njegovi sodelavci niso le svétniki, temveč tudi možje, ki so vsak čas pripravljeni boriti se za Nemčijo in zanjo umreti. Kdor se bo v tem kaosu upal dvigniti roke proti državi, bo prišel med kolesje, ki ga bodo zdrobila.«

V Ptuju se je pričel včeraj šesttedenski tečaj za športne voditelje. — V Ptuju so umrli: 40-letna Antonija Vidovič, 74 letni Ivan Zorko iz Hajdine in 72 letni Blaž Pravdič.

V Ptuju so pred dnevi pokopali na okoliškem pokopališču žrtev pobesnelih morilcev tovariša Ivana Slugo. Na pogrebu se je zbrala množica ljudstva, da je počastila zemske ostanke žrtve. Ljudstvo se je nato poklonilo še na grobu žrtve Franca Lossinschegga, ki leži poleg novega groba.

108 letalsko zmago je dosegel graški letalski častnik na južni ruski fronti major Gollob. Graški dnevnik priobčuje njegovo sliko in opisuje hrabrost pilota-junaka, na katerega da je vse Štajersko lahko ponosno.

V Leobnu se je na železniški postaji smrtno ponesrečil delavec Božidar Walko.

Trboveljska premogokopna družba se sedaj imenuje E. V. Süd.

Podarite igrače! Ko otroci odrasto, veliko družin hrani njih igrače sprva za spomin, pozneje pa iz navade. Pogosto so taki predmeti gospodinjam celo v nadlego. V Ljubljani je pa mnogo otroških zavodov, vrtcev in zavetišč, ki zaradi pičlih denarnih sredstev ne morejo nabavljati igrač, slik, slikanic ter podobnih otroških zabavnih in poučnih sredstev. Zato meestno županstvo prosi občane za igrače, slike, slikanice ter podobne predmete, ki so jih njih otroci že odložili. Darila zbira mestni šolski odsek v pritličju Turjaške palače v Gosposki ulici št. 10. Kdor more, naj pošlje darila tja, ali pa naj sporoči svoj naslov, da bo urad poslal koga po stvari na dom. Veselje otrok bodi najlepša zahvala za podarjeno!

S. S. van Dyne: 1

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN **GOSPODA BENSONA**

Glavne osebe:

Philo Vance.
S. S. Van Dine, pisec romana
John F. X. Markham, načelnik newyorške okrožne uprave
Ernest Heath, policijski narednik z oddelka za umore
Alvin H. Benson, finančnik, ki je bil na skrivnosten način umorjen
Major Anthony Benson, brat umorjenega Bensona
Anna Platz, hišna pri Alvinu Bensonu
Muriel St. Clair, mlada pevka
Stotnik **Philip Leacock,** njen zaročenec
Leander Pfyfe, Bensonov dober prijatelj
Paula Banning, njegova prijateljica
Elsie Hoffman, uradnica podjetja Benson in Benson
Polkovnik **Bigsby Ostrander,** častnik v pokoju
William H. Mariarty
Jack Prisco, uslužbenec pri dvigalu
George G. Stitt, uslužbenec tvrdke Stitt in Mc Coy
Maurice Dinwiddie, Markhamov pomočnik
Chief O'Brien, vrhovni nadzornik new yorške policije
William M. Moran, poveljnik tajnih policijskih agentov
Burke, Snitkin, Emery, policijski agenti
Ben Hanlon, poveljnik agentov, dodeljenih uradu okrožne uprave
Phleps, Tracy, Springer, policijski agenti
Stotnik **Carl Hagedorn,** strokovnjak za strelno orožje
Dr. Doremus, uradni policijski zdravnik
Francis Swacker, tajnik okrožnega upravnika
Currie, Vancejev hišnik.

UVOD.

Če si ogledate statistiko mesta New Yorka, se boste prepričali, da je bilo v tistih štirih letih, ko je John F. Markham načeloval uradu okrožne uprave, število takšnih zločinov, ki so dvignili mnogo prahu, a ostali nepojasnjeni, dokaj manjše, kot pa pod katero koli prejšnjo upravo.

Res se je Markhamu kot načelniku okrožne uprave posrečilo docela pojasniti številne, hudo skrivnostne zločine, ki se je z njimi borila policija. A čeprav je njegova osebna zasluga, da je prišlo do mnogih pomembnih obtožb, ki so jim potem sledile tudi obsodbe, je vendar resnica, da je bil Markham pri neštetih svojih najbolj znanih preiskavah samo orodje v rokah neke druge osebe, ki je doprinesla potrebne dokaze in je bilo potem pravici mogoče zadostiti.

Ta oseba ni imela nič opraviti z javno upravo, in njeno delo je potekalo vedno nekje v ozadju ter je bilo javnosti malo znano. Takrat sem bil pravni svetovalec in osebni prijatelj tistega človeka in sem spričo tega imel priliko in možnost, slediti preiskavi številnih zares skrivnostnih dogodkov, tako kakor so se razvijali od začetka do konca.

Šele pred kratkim sem dobil dovoljenje, da smem javnost seznaniti z njimi, izdati pa še vedno ne smem človeka, ki jih je v resnici pojasnil, ter sem mu vprav iz tega razloga dal izmišljeno ime Philo Vance.

Mogoče bo kdo njegovih znancev na podlagi mojega natančnega popisa le uganil, koga imam v mislih. Če se to zgodi, potem prosim tistega, naj stvar obdrži zase, kajti strogo mi je zabičal, da njegovega pravega imena ne smem izdati, čeprav mož danes živi daleč proč od Amerike, v Indiji.

V temle svojem delu obravnavam zločinski umor finančnika Alvina Bensona, umor, ki je svoj čas dvignil toliko hrupa vprav zaradi oseb, ki so bile vanj zapletene, pa tudi zaradi tega, ker je bila preiskava sama zares edinstvena.

Zločin nad Bensonom, ki je zbudil tolikšno presenečenje, je bil prvi med mnogimi, pri katerih je Vance nastopal kot »amicus curiae« pri preiskavah okrožnega upravnika Markhama.

I. poglavje

Philo Vance kot človek.

Petek 14. junija ob 8.30.

Tistega usodnega jutra, 14. junija, ko so našli Alvina H. Bensona umorjenega v njegovi lastni palači — bila je to za časnikarje »bomba«, ki o njej ljudje še danes govore —, je naključje hotelo, da sem prvič v svojem življenju zajtrkoval skupaj s Philom Vancejem. Zgodilo se je večkrat, da sva obedovala ali večerjala skupaj, a da bi zajtrkoval z njim, to je bilo nekaj nenavadnega. Vance je pozno vstajal in le redko kdaj ga je človek mogel videti pred poldnevom.

Vzrok tega najinega jutranjega srečanja je bil obisk, ki ga je Vance prejšnji dan naredil na razstavi Cézannejevih akvarelov, katero so komaj prejšnji dan odprli. Nekatere slike s te razstave so mu bile zelo všeč, in poklical me je bil tisto jutro, da mi da svoja navodila za nakup razstavljenih slik.

Da boste razumeli mojo vlogo kot pisca tega dela, ne bo odveč, če prej podam še nekaj potrebnih podrobnosti.

Naš rod je bil že od nekdaj rod odvetnikov in sem tudi jaz, ko sem komaj dosegel potrebna leta, že vpisal na harwardsko vseučilišče ter se posvetil pravni vedi. Tedaj sem spoznal Vanceja, ki je bil tisti čas precej samosvoj, brezbrižen in zbadljiv, prava mora za profesorje ter strah za njegove tovariše. Nikdar pa nisem mogel razumeti, zakaj si je vprav mene izbral za prijatelja, ki mu je vse zaupal, tudi pozneje, ko nisva več hodila na vseučilišče.

Da se mi je Vance tako prikupil, si lahko razlagam z dejstvom, da me je ta človek res zanimal in me naravnost očaral ter mi poskrbel novo duševno razvedrilo. Takšnih razlogov za njegove simpatije do mene ni moglo biti. Bil sem — in sem tudi še zdaj — človek, kakršnih je mnogo, otrok narave in običajev; toda moja miselnost ni bila omejena in prav gotovo tudi nisem bil med tistimi, ki naravnost obožujejo pravno vedo. Morda so ravno te poteze mojega značaja našle v Vanceju marsikatero sorodnost z njim.

Naj že bo vzrok tak ali drugačen, res je le, da sva bila mnogo skupaj in da sva po nekaj letih najinih sestankov postala velika prijatelja.

Ko sem dosegel doktorsko čast, sem začel v pisarni svojega očeta, pri »Van Dine & Davis« s prakso, ter sem po petih letih dolgočasne poskusne dobe nastopil v istem uradu službo kot najmlajši družabnik. Zdaj sem drugi Van Dinejev Van Dine, Davis & Van Dine. Ko se je moje ime pojavilo na glavi uradnega papirja, se je Vance vrnil iz Evrope, kjer je živel v času mojega prakticiranja. Umrla mu je neka teta, ki ga je bila imenovala za svojega glavnega dediča, in me je zato poklical, naj uredim vse potrebno, da dobi v roke tisto dediščino. To moje delo je pomenilo začetek novih in v nekem oziru nenavadnih odnošajev med nama. Vance ni kar nič rad imel opravka s kakšnimi posli, pa naj bi bili kakršni koli, in je zato poiskal mene, da sčasoma postanem pravi čuvaj vseh njegovih interesov in njegov varuh. Vancejeve zadeve so bile raznovrstne, vse pa takšne, da je bilo treba poklicati odvetnika na pomoč. Ker pa si je Vance lahko privoščil to razkošje, da si je najel odvetnika izključno zase, sem nehal guliti svojo pisalno mizo in sem se odslej posvetil samo njegovim potrebam in samoglavostim.

Pred izvrstno sadno letino v Ljubljanski pokrajini

Ljubljana, julija.

Letos spomladi smo se zelo bali za naše sadje, najbolj za češnje. Dolga zima ni obljubljala prav nič dobrega in tudi pomlad se je nekoliko zakasnila. Češnjam pa so nekateri črnogledi napovedovali, da bodo obrodile izredno slabo. Toda, ko je prišla pomlad, se je naše sadno drevje razcvetelo tako bujno, kakor že več let sem ne in razni pomladanski hladni dnevi niti češnjam niso dosti škodovali Tako smo tudi v Ljubljani videli, da so naše domače češnje prav dobro obrodile, zlasti v najbližji vasi, ki jo Ljubljančani po češnjah najbolje poznajo, namreč na Orlah.

Pa tudi drugo sadno drevje je kazalo izredno dobro. Ugodno vreme je povzročilo, da so mogle čebelice redno na pašo in so pri tem opravile poleg nabiranja medu še drugo, važnejšo nalogo, namreč, da so oprašile cvetove sadnega drevja. Ljubljanska pokrajina je tipična dežela sadjarstva in ako so neugodna leta, namreč, ako spomladi drevje pozebe, se vzcvete, ako čebelice ne morejo o pravem času oprašiti cvetov, ako pridejo razne ujmé, kakor toča, viharji, pregosti nalivi, ako delajo škodo razni zajedalci, potem je močno prizadet naš kmet, ki je v večji ali manjši meri tudi sadjar.

Lani so na primer spomladi pozeble skoraj vse slive, tako da v jeseni ni bilo na trgu nič domačih češpelj, pa tudi drugega sadja je bilo bolj malo in ako ne bi bilo dovoza, bi ostali skoraj brez sadja. Letos k sreči ni te nevarnosti, zakaj sadno drevje se sedaj kar šibi zorečega sadja.

Prvo domače sadje, namreč zgodnja jabolka, so že dozorela, druga pa še zorijo. Sezona jabolk bo trajala seveda še pozno v jesen, zakaj v naši pokrajini ne gojimo samo ene vrste jabolk, temveč od prav zgodnjih do poznih skoraj vse, ki morejo uspevati na naši zemlji.

Prav dobro kažejo jabolka, čeprav jih je že mnogo popadalo z drevja ob priliki zadnjih neviht. Jabolčni belin je tudi napravil nekaj škode, vendar ne toliko, kakor prejšnja leta. Tudi hruške kažejo letos prav dobro. V zadnjih letih so pričeli naši sadjarji tudi hruškam posvečati več pažnje, zakaj sveže gredo prav dobro v denar, dasi hruške bolj težko prezimijo, vsaj ne v oni meri, kakor jabolka. Enako so polne tudi slive. Važno sadje so postali tudi orehi, ki letos kažejo prav tako dobro. Orehi so dosegli izredno krepko ceno in bo pridelovalec letos tem bolj vesel tega žlahtnega pridelka.

Kako ogromnega pomena je sadjarstvo za našo pokrajino, naj kažejo naslednje številke: Ljubljanska pokrajina šteje sedaj — z orehi vred — okoli 1,580.000 sadnih dreves. Od teh jih je rodnih okoli 970.000, okoli 610.000 pa še mladih in nerodnih, največ je jablan. Imamo okoli 380.000 jablan, ki rode in okoli 250.000 mladih jablan. Za jablanami imamo največ sliv, in sicer odraslih rodnih 230.000 mladih, nerodnih pa 140.000. Rodnih hrušk je okoli 190.000, nerodnih pa okoli 100.000. Orehov je v naši pokrajini sedaj odraslih okoli 80.000, nerodnih pa okoli 50.000. V zadnjih letih so zaradi lesa in korenine posekali gospodarji skoraj 6000 orehovih dreves, to pa skušajo sedaj popraviti, da sade oreh v večji množini. Oreh je zelo hvaležno drevo, ki enkrat zasajeno raste samo od sebe, škodljivcev skoraj nima, raste pa najraje na hribovitih legah, tam, kjer drugod sadno drevje drugače ne uspeva. Bodoči rod bo imel od skrbi sedanjega le velike koristi: dragocen sad, še dragocenejši les in korenine. Češenj je pri nas rodnih okoli 60.000, mladih, nerodnih pa okoli 40.000. Tudi češnja je dobrodošla ne samo zaradi sadu, temveč posekana daje tudi dober les, po katerem vlada znatno povpraševanje. Malo je pri nas višenj: okoli 1000 rodnih in 1000 nerodnih. Bdeskev je okoli 20.000 odraslih, rodnih in okoli 11.000 mladih nerodnih. Mareličnih dreves je okoli 3500 rodnih in 2500 mladih, nerodnih. Marelice v zadnjem času sade v večjem številu, zlasti kot ovijalke pred hišami.

Te številke dokazujejo važnost sadjarstva za našo pokrajino. Ni še vse storjeno, kar bi moralo biti in naše sadjarstvo se da še mnogo, mnogo dvigniti po vsej pokrajini. Najbolj ugodno lego za sadjarstvo ima pač novomeški okraj in pa Bela Krajina.

Letošnja sadna letina nam bo torej dala, kakor kaže, dovolj sadja, da bomo mogli kriti potrebe vse pokrajine. Sadje je nenadomestljivo živilo. Vendar smo včasih dragoceno sadje močno zlorabljali, zlasti jabolka in slive. Zelo veliko smo namreč tega sadja prekuhali v žganje. Tega letos ne bomo delali: kar ga ne bomo zaužili ali prodali svežega, ga bomo posušili. Krhlji jabolk in hrušk, posebno pa še suhe češplje, so izvrstna jed, bodisi sama, bodisi kot dodatek k drugim jedem. Tudi še nezrelo sadje, ki odpade pred dozoritvijo z drevesa, je sposobno za krhlje, ga lepo očistimo. Nekateri naši kmetje se že postavljajo z lepimi modernimi sušilnicami, kjer ne suše samo sadja, temveč tudi druge pridelke.

Nezrelo sadje moremo uporabiti tudi za dober kis.

Sedaj, ko je naša glavna skrb, prehrana, bi bil velik greh, ko bi tako lep božji dar, kakor je sadje, prekuhavali v žganje. To ne bi bilo prav, niti gospodarsko in že z ozirom na mladino, ki nas bo vse leto prosila za sadje, pa naj bo to sveže ali pa posušeno, moramo gledati, da uporabimo prav vse sadje izključno le kot živež. (-r)

Od vaškega brusača do mojstra v mestu

Podjetnost in volja do dela ustvarjata ljudem zadovoljstvo in obstoj

Ljubljana, 31. julija.

Ljudje si na najrazličnejše načine služijo vsakdanji košček kruha. Eni imajo lahko delo ali pa skoro nič ne delajo, pa jim leti denar kar skupaj, drugi se pa pote od jutra do večera, da morejo preživeti svoje družinice. »Za sebe prav za prav ne vem, v kakšno vrsto dela bi prištel moje. Veste, brusač nožev sem. Res, da delo ni bogve kako naporno, stati pa le moraš na nogah in vrteti kolo ter obračati rezila od jutra do večera, če ti jih seveda toliko prineso.«

»Komaj dvajset let sem imel, ko se je začela pretekla svetovna vojna. Še preden je minilo tisto strašno štiriletno bojevanje, sem v domači vasi že slovel kot izvrsten brusač. Ne vem, kje sem se navadil te »umetnosti«, res pa je le bilo, da so mi vsi sosedje prinašali pod »osla« kose in nože. Tudi žanjice so mi zaupale, da bi jim naostril srpe. Sprva sem brusil zgolj za dom, potem še za najbližjega soseda in glas o moji spretnosti je šel kmalu čez domačo vas. Dela je bilo vedno dovolj, kose so bile skrhane, kmečki noži in srpi pa nekateri taki, da bi lahko na rezilu jahal na Šmarno goro Še dobro, da pri hiši nisem bil sam za delo na polju in pri domačih delih — še tri brate in sestro sem imel — ker sicer bi ostalo pri hiši vse pri starem in ne vem, kdo bi se brigal za polje in vinograd, kajti dela sem imel čez glavo. Še sam nisem vedel, kdaj sem postal kar pravšni rokodelec s poklicem, ki je bil za tiste čase precej nenavaden. Da, postal sem obrtnik brez kakšne učne dobe pri mojstru, brez mojstrskega izpita pred strogo izpraševalno komisijo. Tudi nobenega spričevala nisem dobil, niti ga še danes nimam. Delo, moje vsakdanje delo, je moje najboljše spričevalo. To in spričevalo najbolje drži.

In če sem imel v domači vasi toliko dela, ali ga ne bi imel tudi, če bi pogledal malo čez vaški plot? Ravno pravšnih let sem bil, da me je mladost vlekla v svet. In hrepenenje po široki cesti je zmagalo. Domačim sem dal slovo in odšel v bližnje mesto. Začel sem kot v domači vasi, le s to razliko, da sem moral hoditi iz hiše v hišo in trkati na vrata ter spraševati, če imajo kaj nožev za brušenje. Ponekod so me kar hitro odpravili in še marsikatero grenko sem moral preslišati, češ, da motim gospodinjo prav tedaj, ko utegne mleko vsak čas prekipeti, da motim prav zdaj, ko sedi njen majhen otročiček na ... In še nešteto takih sem moral slišati. Drugod pa so me bili spet veseli, češ, nam vsaj ne bo treba nositi k brusaču, ki itak nabrusi šele čez sedem hrvaških let. Tako sem pritiskal na kljuke, zvonil na zvončke in dela je bilo vedno dovolj. Kupil sem si za prisluženi denar imenitne »osle«. Za vsako trdoto jekla je bila potrebna posebna »osla«. To namreč ni tako preprosto kot si mislite. Če je nož iz trdo kaljenega jekla, potem je potrebna trša »osla« in obratno.

Počasi pa mi ni bilo treba več hoditi iz nadstropja v nadstropje. Ljudje so me poznali: Odprl sem svoj lokal ali delavnico, kakor že hočete temu reči. Oglasil sem se tudi v časopisju, da sem jaz »France ta pa ta« z današnjim dnem začel »na svoje« brusiti nože, britve in vse ostalo, kar potrebuje ostrega rezila. Tudi strankam sem že mesec dni razdajal svoje vizitke — veste, v mestu sem se čisto navzel meščanskih navad in običajev — s katerimi sem naznanjal otvoritev svoje delavnice. Vse je šlo brez najmanjše neprilike, plačal sem določeni mestni in državni davek, prijavil sem svojo obrt oblastem in pri edinem konkurentu v mestu nisem naletel na noben odpor. Dela sva imela oba več ko preveč. Včasih sem mislil, da režejo meščani z noži žeblje ali pa kaj podobnega, kajti, če bi rezali le take stvari, pri katerih se porabljajo noži, bi prav gotovo ne bilo toliko dela. Nožev je bilo cele skladovnice in sem imel že s prevzemom dela, da sem naredil potrdilo in napisal listek, ogromno dela. A glej nesrečo! Vse v najlepšem razcvetu, denarci so padali, da je bilo veselje, po strani sem že gledal za brhko Micko, ki je služila pri ravnateljevih in je bila doma iz sosednje vasi, pa je izbruhnila vojna. Vsi lepi načrti so padli v vodo.

Bil sem postaven fant, to moram že reči, in cesar me je poklical v vojaško suknjo. Sam ne vem kje in kako, ampak res je bilo, da sem prišel spet k svojemu poslu. Bil sem v delavnici, kjer so brusili nože, razna rezila in kar se podobnega rabi pri vojskovanju. In tako so minila leta: prvo, drugo in četrto. Na srečo, vojne nisem občutil na lastni koži, v vojski sem pa bil, to mi lahko verjamete. Nožem sem lahko hvaležen, da me niso poslali bogve kam, ostal sem pač pri svojem poslu. Vojna vihra je potihnila in odšli smo spet križem svet, vsak na svoj dom. Pri vojakih sem bil v jako pisani družbi. Veliko novega in lepega sem slišal o svetu, da se mi je tedaj resnično zahotelo, da bi tudi jaz šel še malo dalje kot do državne meje. Po vojni sem to željo tudi uresničil. Hitro sem si kupil nekaj brusaških potrebščin, nekaj «osel» in začel na tujem brusiti.

Najprej sem jo mahnil na sever, potem malo proti zahodu in potem proti jugu. Štiri leta in pol sem brusil po raznih mestih, trgih in vaseh, toda pravega veselja nisem imel, niti pravega obstanka med tujimi ljudmi. Tuji frkolini so me marsikdaj «ošpičili», ko sem se na tujem toliko moderniziral, da sem si kupil kolo, zraven njega pritrdil majhno prikolico, v kateri sem imel vse svoje potrebščine, in tako vozaril iz kraja v kraj. Neštetokrat so mi predrli kolo, mi izmaknili najlepši nožič, samo če sem stopil v bližnjo pekarijo po košček kruha. Seveda sem imel na takih kolesarskih potovanjih iz kraja v kraj še več nevšečnosti Dosti mi je bilo tega tavanja po svetu, pa tudi srce me je vleklo k dekletu, ki sem ga pustil pred odhodom k vojakom. Oba sva zatrdno obljubila drug drugemu, da se bova čakala pa čeprav do sodnega dne. Za njo je sodni dan kmalu prišel: vzela je nekega Tomaža...

Po najbližji poti sem jo mahnil domov. Najprej v domačo vas, da vidim, kaj se je vse prekukrenilo doma. Dveh bratov ni bilo več od vojakov, sestra se je omožila, najmlajši je prevzel dom, očeta je pred tremi leti strela ubila. Le moja draga mati me je pričakovala. Upala je, pričakovala in dočakala. Vsaj mene je dočakala. Joj, kako me je bila vesela. Vsaj eden od treh se je vrnil. In sklenil sem, da bom ostal toliko časa pri njej, dokler jo Bog ne pokliče k sebi. Še lepih sedem let sva živela v zadovoljstvu.

V domači vasi nisem več obstal. Mahnil sem jo spet v mesto. Začel sem tako, kot pret tolikimi leti.

Že čez 40 sem jih imel, ko se mi je srce vnelo in pred oltar sem popeljal svojo Reziko. Naraščaja sem tudi nekaj dobil, uredil sem si lepo delavnico in lep dom. S časi sem se spremenil tudi jaz in moja obrt. «Osle» več toliko ne «obrajtam» in sem vse naredil bolj sodobno. — Elektrika mi žene brusilni kamen. šoferske naočnike si nadenem, kadar delam, da mi iver ne pade v oko. Sploh sem zdaj čisto sodoben obrtnik. Dela imam še vedno kot njega dni. Še dva ali trije smo v mestu, pa vsi dobro vozimo.«

Tako mi je pripovedoval brusač, ki je iz vaškega brusača-samouka postal meščanski mojster.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 31. julija: Ignacij L.
Sobota, 1. avgusta: Vezi sv. P.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ul. 7.

Odrezke julijskih živilskih nakaznic bo mestni preskrbovalni urad v odseku za razdeljevanje moke, riža in testenin sprejemal v soboto 1 .avgusta od trgovcev z začetnicami A do F in tudi z začetnicami Š do Ž, v ponedeljek 3. avgusta od trgovcev z začetnicami G do L in v torek 4. avgusta od trgovcev z začetnicami M do S. Spet opozarjamo vse, naj se natanko ravnajo po tem razporedu, ker kasnej predloženih odrezkov urad ne bo več sprejemal Nakazila za odrezke za mesec avgust bo ta urad pričel deliti v sredo 5. avgusta po že znanem razporedu. Vsi morajo ob predložitvi julijskih odrezkov prinesti s seboj zeleno in rumeno knjigo o prejemu blaga.

Ljubljansko gledališče

Drama.

Zaradi snaženja ostane drama od 27. julija do 10. avgusta z a p r t a.

Opera:

Petek, 31. julija ob 17: »Trubadur«. Red Sreda.
Sobota, 1. avgusta ob 17: Baletni večer. **Lanskoletni abonma Četrtek.**
Nedelja, 2. avgusta: »Trubadur«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.
Ponedeljek, 3. avgusta: Zaprto.

Abonente reda Sreda opozarjamo, da bodo imeli zaradi bližnjega sklepa operne sezone izjemoma danes, v petek ob 17 predstavo Verdijeve opere: »Trubadur« v sledeči zasedbi: grof Luna — Janko, Leonora — Heybalova, Azucena — Golobova, Manrico — Francl, Ferrando — Tone Petrovčič k. g., Ines — Polajnarjeva, Kristančič, cigan — M. Gregorin. Dirigent A. Nefat, režiser C. Debevec, zborovodja R. Simoniti.
imeli zaradi bližnjeganeniat rdgo uml umlhw mu

Lanskoletne abonente reda Četrtek obvešča gledališka uprava, da jim bo nadoknadena lani izpadla predstava »Ero z onega sveta« z »Baletnim večerom«, ki bo v soboto, dne 1. avgusta ob 17. V ta namen naj dvignejo zanesljivo vstopnice v petek pri dnevni operni blagajni. Kdor bi se na ta dan ne oglasil, kasneje ne bo upoštevan.

Rdeči križ poroča

V Poizvedovalnem uradu za vojne ujetnike I. R. K. v Puharjevi ul. 2, naj se zglase svojci sledečih vojnih internirancev: Anžur Franc, Bajt Marko, Benko Vladimir. Borštnik Božo, Boštnik Pavel, Cotič Drago, Dolenc Božidar, Dolinar Tone (Andrej), Dolinar Tone (Janez), Fon Danilo, Gorišek Metod, Gaspari Miro, Hočevar Miroslav, Hrovat Jože (Henrik), Kocjan Alojz, Kalan Adolf, Kamnar Ivan, Klopčič Franc, Kambič Marijan in Vinko, Kenda Mirko (Milko?), Kramar Janko, Klemenc Ivo, Kamenšek Sava, Prah Franc, Pregelj Jože (Srečko), Pirih Miroslav, Perlič Srečko, Pristernik Egon Arnolt, Rus Ciril, Rus Jože, Suhadolc inž. Tone, Sazonov Vladimir, Sadar Vendelin, Simčič Franc, Štraus Rudolf, Šinigoj Alfonz, Tome Jože, Tomažič Stanko, Vodnik Franc, Vivod Justin, Wirk Benči, Žitnik Ludvik.

V tajništvu Poizvedovalnega urada naj se zglase Vekoslav Krže, narednik, ali Marija Krže roj. Spök, Dobrila Jeličič, Jug Ivan, komandir orožniške postaje, Jožef Lubetz roj. 4. 3. 1908, Miletič Dragica, Rapuž Leopold, svojci Poharja Ivana iz Valjeva, dr. Senekovič Ivo, okrajni glavar v pokoju, Rudež, znanec Bronislave Gojkovič iz Čačka, Franc Saksida. Kdor je poizvedoval za Poseg Francem, za Pegam Antonom iz Mešač (Podnard) in za Sotler Uršulo iz Malega Trna pri Krškem, Ilias Janez.

† Janez in Neža Šilc

Ribnica, 30, julija.

V Jurjevici pri Ribnici sta pred dnevi umrla po Ribniški dolini znana rešetarja in posestnika Janez Šilc in njegova žena Neža. Najprej je izdihnila 68 letna Neža Šilc, še istega dne pa še njen zvesti mož Janez. Ko sta pred tedni še tako pridno pomagala pri delu na polju, gotovo nista mislila, da bosta umrla na isti dan in da ju bodo isti dan položili v skupen grob. Kakor je bilo njuno življenje tesno povezano s skrbjo za veliko družino, saj jima je Bog dal 11 otrok, tako ju tudi smrt ni ločila, da bosta ležala skupaj v grobu. Težko je bilo njuno življenje, sama borba, zato bo Bog gotovo poplačal njuni žrtvi z največjim plačilom.

Pokojni Janez Šilc spada med najstarejše rešetarske ribniške korenine. Že pred vojno je hodil po svetu in ni skoraj kraja, kjer ne bi hodil s suho robo pokojni Janez. Tudi svoje sinove je naučil tega posla, da so ostali zvesti domači obrti in hodili v svet s suho robo. Tako je tudi sedaj prišel sin Janez na pogreb s Koroškega, kjer prodaja z dovoljenjem oblasti suho robo. Oba sta bila vzgledna delavca, pridna rešetarja in vneta za dobro delo.

Rešetarji ju bodo ohranili v lepem spominu!

Športni drobiž

V letu 1941-42 je Nemčija na zelenem polju zmagala 5 krat, dve igri je igrala neodločeno in dve igri je zgubila. Rezultati so bili tile: Nemčija : Finska v Helsinkih 6 : 0, Nemčija : Švedska v Stockholmu 2 : 4, Nemčija : Belgija v Dresdenu 1 : 1, Nemčija : Slovaška v Breslavi 4 : 0, Nemčija : Hrvaška v Zagrebu 2 : 0, Nemčija : Švica na Dunaju 1 : 2, Nemčija: Španija v Berlinu 1 : 1, Nemčija : Madžarska v Budimpešti 5 : 3, in zadnja tekma Nemčija : Bolgarija v Sofiji 3 : 0. Končni količnik znaša 25 : 11 v prid Nemcem.

Za veliki berlinski lahkoatletski nastop je italijanska lahkoatletska zveza že določila svoje može, ki bodo tekmovali v ostri borbi. Razpored je tale: 100 m Tito, 200 m Monti, 400 m Lanzi in Ferassutti, 10 km Beviaqua, skok v višino Campagner, skok v daljino Poderzani, skok s palico Conchi in Romeo, met diska Cosolini in Tosi, met krogle Profetti, met kladiva Castagneti in Taddia. Omenjeni atleti bodo 30. t. m. odpotovali v nemško prestolnico.

Od leta 1928 velja kolesarski rekord v 12urni vožnji. Tega leta je prevozil Švicar Amstein v dvanajsturni dirki 389 km. Do letos je veljal ta rekord, ker se ni našel noben boljši od Amsteina. Letos pa je omenjeni rekord izboljšal Danec Svend Christensen, ki je prevozil v določenem času 391 km. To je le bora 2 km več, a vendar dovolj za priznanje novega rekorda.

Pred dobrimi 50 leti so začeli šele v Nemčiji tekmovanje v tenisu. L. 1892 so prvič tekmovali gospodje v single igri. Štiri leta pozneje so se pomerile najboljše igralke za naslov prvakinje. Leta 1902 so tekmovali v igri v dvoje, leta 1906 so igrali gospodje v dvoje in šele 1925 so uvedli v nemškem teniškem športu tudi igro mešanih parov.

V. HEISER 58

Zdravnik gre križem svet

Kadar sem odhajal iz Hongkonga, sem rajši šel na Filipine, ker se mi je tako zdelo, ko da se peljem domov. Tam so me še zmeraj imeli za zdravstvenega ravnatelja in mene so zares globoko ganile neštete ljubeznivosti Filipincev, ki so nazadnje vendarle spoznali, kakšne namene sem imel z njimi. V Malacananu sem z vsakim generalnim guvernerjem preučil vse naloge, ki so mi sicer bile že dobro znane, a so se vendarle stalno spreminjale. Šel sem pozdravit stare prijatelje, obiskal stara shajališča in nikdar nisem opustil priliko, da ne bi prinesel prijateljski pozdrav naselbini gobavcev v Culionu.

Ko sem tako prebil kakih šest tednov, sem zmeraj odpotoval na jug ter se ustavil v Zamboangi. Tu me je doktor Fajard, načelnik zdravstvene službe na Mindanau, sprejel z ljubeznijo bivšega učenca, ki pozdravlja svojega nekdanjega učitelja. Preskušal je vse vrste novodobnih zaščitnih načinov, bavil se je celo s cepivom proti koleri, glede katerega so v tem času celo v Manili oklevali, ali bi ga rabili ali ne.

Če se pelješ po Sulujskem morju iz Zamboange prideš kmalu v bližnji Sandakan. Severni angleški del Borneja je upravljala neka družba, ki je dobila prvenstveno pravico za izkoriščanje tega ozemlja. Zato se pa tudi ni dosti menila za zdravstvene potrebe in ni rada trošila denar za take namene. Naša naloga se je omejila na to, da smo kraje preiskovali glede nevarnosti žive nitke ter lastnikom nasadov dokazovali, da bi boljša zdravstvena skrb ne bila samo v prid njihovim dninarjem, marveč bi tudi skrčila njihove izdatke, kar jih je seveda bolj zanimalo. Sprva lastniki nasadov niso razumeli jasne zveze med dobičkom in zdravjem.

L. 1915 se je bolezen beri-beri tako razpasla, da je prav resno ovirala pridelovanje kavčuka, ki so ga narodi v vojni tako krvavo potrebovali in zahtevali. Nepogumni zdravstveniki so prav dobro vedeli, da beri-beri napade in muči ljudi, ki jedo oluščeni riž, a lastnikov nasadov niso mogli spraviti do tega, da bi resno sprejeli in se ravnali po tej razlagi. Po mojem predlogu je guverner Pearson, ki je imel diktatorsko moč, izdal odločno uredbo, da se v nasadih rabi samo neoluščeni riž. Komaj je ta zapoved obveljala, je beri-beri splahnel sam po sebi in lastniki nasadov so se zdaj prepričali o pravilnosti naše sodbe.

V guvernerjevi palači so me sprejeli z veliko spoštljivostjo in ljubeznijo. Ker sem bil guvernerjev gost, sem užival velike ugodnosti. Guverner me je navadno vprašal, koga bi želel videti. »Ne vem,« sem mu odgovoril, »toda razodel vam bom svojo misel.«

Zatem je guverner povabil posebno skupino ljudi, ki so mi lahko pojasnili, kar sem hotel vedeti. Domneval sem, da so ti ljudje redno prihajali guvernerju poročat, in tako sem naglo zbral mnogo podatkov, ki jih po svojem navadnem poizvedovanju ne bi nikdar mogel dobiti.

Guverner Pearson mi je pripovedoval zanimiv pravni spor, ki se je dvignil glede neke malajske ženske, bolehajoče za posebno živčno boleznijo »latah«. Posebnost te bolezni je ta, da bolnika — ne da bi sam hotel — sili k posnemanju kretenj in gibov drugih ljudi. Takole je bilo s tem dogodkom: ženska se je vozila na ladji in imela na rokah otroka. Neki moški, ki je sedel v njeni bližini, je zamahnil z roko, ko da je nekaj vrgel v morje. Ženska je posnemala njegov gib ter vrgla otroka v morje, ki je seveda takoj utonil. Sodišče je sodilo, da je moški zakrivil zločin, ker je vedel, da žensko muči čudna bolezen »latah«.

Dolgo sem se mudil na obiskih raznih nasadov. Ponavadi sem šel na pot prav zarana in užival čare čudovitega sončnega vzhoda, opazoval ter prisluškoval neskončnim vrstam ptic ter se veselil zdravega zraka in vijugastih stezic.

Ogledal sem si tudi 90.000 kv. m velik nasad nekega bogatega Škota, ki je v svoji hiši imel dvakrat višje stopnice kakor so običajne, da bi prištedil na lesu. Imel je tudi navado, da je svoja gumijeva drevesa navrtal na dveh krajih, čeprav je dobro znano, da ne prenesejo več ko eno zarezo.

Drug kavčukov nasad je uspeval na silovito plodovitih tleh; najstarejši ljudje v teh krajih so vedeli povedati, da je tam nekoč bilo jezero, ki je zapustilo tri metre debelo rodovitno prst. Med drevesi je rastlo gosto ščavje, ki je zadušilo vse drugo rastlinstvo.

Za drogove brzojavne zveze med Sandakanom in Jesseltom, drugega glavnega mesta na Borneu, so služila drevesa vrste kapok, ki imajo čisto ravne in od debla pravokotno štrleče veje, na katere so polagali žice. Taki brzojavni drgovi imajo to prednost, da ne prhnijo in da dajejo obilno žetev bombaževine. V drugih krajih pa, kjer so — ne vem zakaj — rabili običajne drgove, so se novotariji viharno postavili po robu divji sloni, ki so prav vse drogove izruvali in jih odnesli. To so ponavljali tolikokrat, da je ljudi minila volja.

Zastopniki Rockefellerjeve ustanove na Borneu so se često morali boriti proti zelo sovražnemu okolju, ker je bilo ljudstvo hudo jezno na Amerikance, kar ni bilo nič kaj razveseljivo. Lastniki nasadov so jim namreč nalagali krivdo, da je kupčija s kavčukom tako močno usahnila, medtem ko je l. 1925 bila še bogata in prav živahna, se je nekaj let potem močno skrčila. Ni lahko pridobiti si ljudi za sodelovanje, če živijo v prepričanju, da so bili prevarani.

Nadaljeval sem pot vzdolž obale na Borneu ter se zdaj pa zdaj ustavljal na otoku Labuamu in v protektoratu Brunei na cesti v Kučing, glavno mesto Saravaka. Tam sem bil gost Sira Carla Vynerja Brooka, »belega raja«, ki je vladal nad pokrajino, pod angleškim varstvom.

S presenečenjem sem ugotovil, da so Angleži v Saravaku izgubili pravi čut za olikano življenje, kakor ga Angleži pojmujejo. Izkustvo mi je izpričalo, da obiskovalcev niso nič kaj posebno cenili. Brookova družina se je prav malo zanimala za zdravstvena vprašanja in uradni oblastniki so bili glede tega prav tako nebrižni. Začudil sem se, ko sem videl, da se »raja« vsi tako zelo bojijo, da ne upajo na glas govoriti z njim. Ker sem imel poverilnice londonskega kolonialnega ministrstva, so mi dovolili razgovor z Njegovo Visokostjo Pojasnil sem mu, da sta dve poti, ki peljeta do napredka in zdravja v tako zanemarjeni deželi, kakršna je bila njegova: ali storiti malo na mnogih poljih, kar bi površneži pohvalili, a ne bi imelo dosti vpliva na bolezensko stanje in umrljivost, ali pa storiti kaj bolj bistvenega, čeprav manj vidnega, kar pa bi z manjšimi stroški rodilo boljše uspehe.

V dveh dneh je padlo 2300 utrdb

Rostov je danes samo še ogromen kup kadečih se razvalin

Takoj po zavzetju važnega ruskega mesta Rostova po nemških in slovaških četah se je pretekli petek z letali odpeljala iz Berlina skupina nemških in tujih časnikarjev v Rostov. Pretekli torek so se ti časnikarji vrnili v Berlin. Kaj so v Rostovu videli, najlepše kažejo članki, ki so zadnje dni izšli v berlinskem časopisju.

V svojih člankih ti nemški in tudi tuji časnikarji znova poudarjajo vso silovitost bojev, ki so jih nemške in zavezniške čete morale prestati, da so zavzele 2300 utrdb okoli Rostova. Te utrdbe s širnim ozemljem, vsem posejanim z minami ter drugimi najsodobnejšimi obrambnimi napravami, so predstavljale tisti strahotni obrambni zid, ki je v polkrogu obdajal Rostov in ob katerem naj bi cela sovjetska armada, sestavljena iz svežih pehotnih čet, oklepnih oddelkov itd. ustavila nasprotnikovo prodiranje.

Danes je Rostov — so zapisali nemški časnikarji — ogromen kup razvalin, iz katerih se vali dim. Nemškim in zavezniškim četam sta zadostovala le dva dneva, da so porušile ta silni boljševiški obrambni zid ter v bojih za vsako hišo posebej zavzele mesto Rostov. Kopenske sile so ob sodelovanju letalstva morale nastopiti z vso silovitostjo in odločnostjo.

Poraz, ki so ga doživele sovjetske oborožene sile pod Timošenkovim poveljstvom — tako se končuje neko poročilo iz Berlina — je prava nepopravljiva katastrofa.

Temeljit članek madžarskega vojaškega strokovnjaka o tem,

kako pomanjkljiva je vojaška pripravljenost Amerike

Madžarski vojaški strokovnjak je te dni objavil v budimpeštanskem dnevniku »Pester Lloydu« zanimiv in poučen članek, v katerem se bavi z vprašanjem, kako so bile Združene ameriške države oborožene tedaj, ko so se odločile poseči v evropsko vojno. Takole piše med drugim:

Zgodovina oboroževanja Združenih ameriških držav je vrsta samih protislovij. Vsakemu so gotovo znane težave, ki nastajajo ob prehodu iz mirnodobnega v vojni ustroj v deželi, ki je bolj kot katera koli druga navezana na potrošnika in na njegove potrebe. Do sedanje vojne so v Združenih ameriških državah porabili samo 2% državnih dohodkov za oboroževanje.

V čem se bodo pokazale posledice vojne

V lanskem novembru in decembru je ameriški časopis »Fortune« zastavljal na ameriško javnost javno vprašanje, kako kaj misli o učinkih vojne na Ameriko. Velika večina je bila mnenja, da se bodo posledice vojne v Združenih državah pokazale v obliki poostrenega nadzorstva, zvišanja cen, znižanja plač in večje brezposelnosti. Že so morali prepovedati graditev zasebnih hiš ter izdelovanje avtomobilov. »Industrijski mobilizacijski načrt«, ki ga je vojno ministrstvo zasnovalo takoj po končani prejšnji svetovni vojni, je zagotovil kapitalistom vodstvo bodočega oboroževalnega in vojnega gospodarstva. Urad za oskrbo v ameriškem vojnem ministrstvu in njegov oddelek za sestavljanje načrtov, naj bi bila izvršilna organa. Stvarnost pa je od leta 1939 dalje sprevrgla vse te načrte in iz novega sistema še ni razvidno, ali bo pričel socialni kapitalizem »vodeno« gospodarstvo, ali pa bodo spet zavladali zasebni monopoli.

Ameriški volivci skoraj res niso pričakovali padca ameriškega življenjskega standarda in zvišanja zveznih dolgov od 19.5 na 53 v oktobru leta 1941 in kmalu nato na 100 milijard dolarjev. Potrojitev davkov od 1940—1943, kar je Roosevelt napovedal 6. januarja letos, je nadaljnji močni udarec ameriški tradiciji.

Izdatki za oboroževanje, ki so pred letom 1940 znašali letno komaj eno milijardo dolarjev, zdaj pa naj bi narasli na 50 milijard, so zahtevali silno zvišanje davkov in zadolžitev. Nastaja tudi nevarnost pred inflacijo, kakor tudi naslednje vprašanje, če bo nekoč, ko bo spet mir, mogoče to oboroževanje odpraviti ter ga nadomestiti s ponovno normalno delavnostjo, ne da bi se bilo treba odreči vsemu sedanjemu načinu življenja.

Od lanskega avgusta do letošnjega januarja

Veliki ameriški mesečnik »Fortune« je v svoji posebni številki meseca avgusta lani pisal o »totalni« vojni, da ne bo »takšna kot navadna«. Že tedaj so čutili potrošnjiki, da gre z raznimi potrebščinami že bolj na tesno, najbolj z gumijem in aluminijem. Japonci pa so s svojimi zmagami, ki so jih izvojevali v jugovzhodnih azijskih deželah, bogatih na surovinah in izredno pomembnih tudi z ozirom na pomorsko plovbo, ta vijak še bolj privili. Še lani o božiču so bili predali in skladišča polni živil. Januarja letos pa se je že začel naval na svilene nogavice, aluminijasto posodo, na radijske aparate, hladilnike itd.

Res ni enostavna stvar za državo, zalagati kakih 200.000 podjetij in 412.000 društev. V omenjenem »industrijskem mobilizacijskem načrtu« je obseženih samo 10.000 podjetij, ki naj bi delala za vojsko. Med načrti in njihovo izedbo pa je povsod precejšnja razdalja.

William S. Knudsen, najmlajši ameriški general, je lani avgusta dejal, da bodo Združene ameriške države v juliju 1942, torej vprav ta mesec, dosegle višek svoje proizvajalne zmogljivosti. Od tega meseca dalje pa da bi potem lahko poljubno — na vsak način pa dvakrat toliko kot katera koli druga država na svetu — proizvajale. Njegovih napovedi pa razvoj do konca leta 1941 ni potrdil.

Isto velja zdaj tudi za tako imenovani

»načrt za zmago«

ki so ga oznanili konec lanskega leta namesto dotedanjega manjšega »obrambnega načrta« za zahodno oblo.

Oborožitev novega ekspedicijskega zbora spada med izrečne naloge »načrta za zmago«. Bližnji vzhod, kakor tudi severna Afrika naj bi postala že leta 1942 pozorišče velikih ameriških ofenziv na kopnem. Pet milijonov mož naj bi bilo v poletju 1943 poslanih v Evropo. Ameriških čet pa je manjkalo v Manili in v Singapuru — v bridko presenečenje Anglije, Avstralije in Čangkajškove Kitajske.

Združene ameriške države imajo mnogo ljudi v zalogi, čeprav se jih je od leta 1929 dalje razmeroma malo preselilo tja in čeprav zadnja leta število rojstev počasi pada. Do leta 1935 so Združene države imele manj ko 130.000 mož redne vojske, leta 1937 je njeno število naraslo na 180.000, do leta 1940 pa na 250.000 mož. Načelnik ameriškega generalštaba, George Marschall si je konec leta 1940 želel armado dveh milijonov mož, t. j. 55 divizij (od tega dve oklepni diviziji). V resnici pa je tedaj ameriška armada štela vsega skupaj samo 250.000 mož redne vojske in 225.000 mož tako imenovane »narodne garde«. Lani junija meseca je imela pod orožjem 1,400.000 mož, od tega približno pol milijona redne vojske. Število divizij se je dvignilo od prvotnih 14 na 33, med katerimi so bile štiri oklepne. Dobrih armad pa, kakor je dobro znano, pač ni mogoče izkopati iz tal.

Samo po sebi je razumljivo, da se je od leta 1940 do lani marsikakšna stvar tudi izboljšala. Smemo pa trditi — nadaljuje madžarski vojaški strokovnjak — da je ameriška monopolska

industrija doslej praktično odpovedala

Tako je dejal znani vojaški kritik Leinhard H. Nanson, da bi Združene ameriške države utegnile biti v letu 1942 še slabše pripravljene, ko je bila Francija leta 1940. Zlasti za vzhodno Azijo važna letala za dolge polete so prišla šele zdaj na vrsto in bo težko, če se jih bodo čez dve leti že lahko posluževali. Srednje težke tanke so tudi šele začeli izdelovati, dočim se na izdelovanje težkih tankov še niti pripravili niso. Isto velja za topove in za protiletalsko artilerijo.

Nihče ne bo podcenjeval sposobnosti Združenih ameriških držav za sodobno vojskovanje, toda dogodki sami so pokazali, da je optimistična washingtonska šola doživela razočaranje.

Poleg tehničnih vprašanj

nudi psihološka priprava težko nevarnost za prenagljene vojaške priprave. Zdi se pa, da je ameriška mladina kljub športu, ki ga tako zelo goji, in kljub visokemu življenjskemu standardu, telesno zelo slabo pripravljena. Pozornost vzbuja dejstvo, da so 40 do 60% vpoklicanih pozneje morali poslati spet domov kot nesposobne. Tretjina ljudstva ima slabo hrano, je slabo oblečena in stanuje po slabih staovanjih. Podaljšanje delovnega časa je rodilo veliko nerazpoloženje med dosedanjo »narodno gardo«.

Pomankljivo oborožitev bi bili lahko zboljšali, če bi bila vlada videla malo dlje. Proizvodnja je daleč zaostala za tem, kar je bilo v načrtih, in armada ne dobi, česar bi potrebovala za sto tisoč novincev.

Pomanjkljivega sodelovanja med državo in gospodarstvom je kriva birokracija prav tako kot monopolizirano dobičkarsko gospodarstvo. Tudi tehnika se kar ni hotela zadosti hitro prilagoditi težavnim novim nalogam.

Stiska za surovine

Potem ko so se Japonci polastili ogromnih zalog surovin v jugovzhodni Aziji in s tem ustavili izvoz teh surovin v Ameriko, je Washington skušal najti nadomestila v Južni Ameriki. Te industrijske težnje pa na eni strani omejujejo surovine same, ki jih ni ravno preveč, na drugi strani pa prevozna sredstva, ki jih tudi primajkuje. Naj se meje ameriške proizvajalne zmožnosti še tako razširijo, vendar presega vse meje verjetnosti, da bi bilo mogoče opremiti petmilijonsko armado ter jo od poletja 1943 dalje poslati v Evropo, že zato, ker tu nastaja tudi vprašanje prevoza.

V resnici je bilo od januarja do konca septembra leta 1941

zgrajenih samo 86 ladij

z okroglo pol milijona tonami, torej manj, kakor pa so jih imeli v načrtu.

Združene ameriške države trpe torej s svojim trgovskim ladjevjem na istih težavah, kakor jih je rodila zastarelost njihove vojne mornarice zaradi prejšnje pogodbe, ki sta jo sklenila Washington in London. Vojskovati se morajo Združene ameriške države na dveh oceanih z enooceanskim brodovjem, medtem pa je njihovo trgovsko ladjevje nesposobno, da bi izpolnilo Rooseveltove imperialistične načrte na vseh oceanih.

Najhujšo sodbo o ameriških oboroževalnih pripravah pa je podal senator Byrd s stavkom: »Narod je danes nesposoben vojskovati se na morju . . .«

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIČ
RISAL JOŽE BERANEK

11.

Za veliko skalno pečjo je bil vhód v medvedjo jamo, kamor jo je odnesel. V sredini medvedje jame je bil medved že prej zložil kamenje v kamenitno ognjišče, v kot pa je nanosil suhe praproti in močvirne trave lasane.

»Odslej boš meni kuhala, kar ti bom nanosil in tam le bosta spala!« je zabrundal medved ter odhlačal proti vhodu. Tam je zavalil velikansko skalo pred vhod: oglarka je videla, da sta ujeta.

12.

Tako sta oglarka in njen sinček živela v medvedji jami; medved jima je nosil hrane ter nikoli ni pozabil zavaliti pred vhod veliko pečino.

Minevali so dnevi, tedni in leta.

Oglarjev sinček pa je rastel in rastel; igral se je z medvedom. Često sta se kotala po medvedjem brlogu, kar je oglarčku bilo silno všeč. Oglarka pa ga je žalostno opazovala.

EIAR — Radio Ljubljana

Sobota, 1. avgusta: 7.30 Poročila v slovenčini — 7.45 Operetna glasba — 8 Poročila v italijanščini. Napoved časa — 12.20 Koncert violinistke Francke Dojec-Ornikove (pri klavirju Marta Bizjak-Valjal) — 12.45 Pesmi in napevi — 13 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Orkestralna glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.10 Nove plošče Cetra — 17.55 Inž. A. Neřima: Kemija v gospodinjstvu. Predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Lahka glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Lirična prireditev družbe EIAR: Romeo in Julija. Opera v treh dejanjih, spisal A. Rossato, uglasbil Riccardo Zandonai, vodi avtor, dirigent zbora C. Costantini. V odmorih: Predavanje v slovenščini, zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanščini.

SELMA LAGERLOEF: 33

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Več ni rekla, toda stala je še vedno, obračala svojo glavo in stegovala svoji stari zgubani roki, kakor da bi na tihem molila.

Karlina, ki je takoj uganila, kam pes taco moli, je urno odgovorila:

»Da, gotovo, čudovito mora biti, če stanuješ tam v temnem smrekovem gozdu, kamor ne stopi človeška noga. To je nekaj drugega, kakor pa bivati ob veliki deželni cesti, kakor smo mi v proštiji.«

Na te besede se je stara gospa, ki je silno rada gledala na ljudi, ki so se sprehajali po cesti gor in dol, obrnila h Karlini z dvignjenim prstom:

»Da, da, ti!«

Potem je prijela Karlino za roko in jo z njo mahnila naprej proti vasi po prijetni poti, ki je bila od začetka pa do konca obdana z velikimi ponosnimi stavbami. Le na začetku se je pokazalo nekaj majhnih bajt. Če so se pa takšne hišice pojavljale tudi pozneje, so ležale vstran tam na gozdnatem gričku in jih s ceste sploh ni bilo mogoče videti. Stara mestna cerkev s svojim visokim koničastim stolpom, ki je štrlel pod nebo kakor velikansko šilo, potem sodišče, občinska hiša, prostrana in živahna gostilna, zdravnikovo stanovanje, poslopje deželnega zbora, ki je bilo od ceste nekoliko odmaknjeno, več velikih kmetskih hiš in lekarna, ki je stala na koncu ceste in jo lepo zaključevala, vse to niso bili edini dokazi za to, kako bogata je bila Korskyrka, temveč so istočasno izpričevali, da je kraj živel z duhom časa in ni v brezdelju zaostal.

Ko pa sta gospa proštova in Karlina v najboljšem razpoloženju korakali po cesti, sta se zahvaljevali svojemu Bogu, da ju ni prisilil, da bi morali tu stanovati, tu, kjer je človek imel na vsaki strani sosede, kjer ni mogel narediti niti koraka od vrat, ne da bi ga vsi ljudje videli in ga spraševali, kam gre. Čim sta prispeli v ta kraj, sta si zopet zaželeli nazaj v proštijo, ki je ležala sama zase in v kateri je bil človek zares svoj gospod. Zdelo se jima je, da se bosta zopet resnično ugodno počutili šele tedaj, ko bosta na poti proti domu in zagledali proštijo, kako se iz daljave dviga izza košatih lip.

Končno sta stopili skozi vrata v lekarno. Zazdelo se jima je, kakor da bi prispeli malo prekasno. Ko sta stopali po škripajočih lesenih stopnicah v gornje prostore, sta zaslišali nad seboj živahno čebljanje številnih glasov, kakor da bi jima udarjalo na uho brenčanje čebelnega roja.

»Danes je tu zares zelo živahno,« je rekla gospa Forsius. »Le prisluhni, kako vse vneto govore. Nekaj posebnega se je moralo zgoditi.«

Karlina je sredi stopnic obstala. Niti za trenutek ji ni prišlo na misel, da bi mogla postati Schagerstroemova snubitev kakor tudi razdrta zaroka in Karla Arturja zaroka z dekletom iz Dalarna predmet vsesplošnega klepeta. Toda zdaj jo je nenadoma prešinil strah, kajti konec koncev je bilo ravno to tisto, kar so zgoraj tako vneto in s povzdignjenimi glasovi obravnavale.

»Seveda je bila tu na delu ljubezniva organistova žena, ki je vse izblebetala,« si je mislila. »To je pač lepa zaupnica, ki si jo je pridobil Karel Artur!«

Toda niti za trenutek ni premišljevala, ali naj bi se obrnila. Da bi se izognila poplavi opravljanja, bi ji tudi v običajnih okoliščinah ne prišlo na misel, za toliko manj pa to dopoldne, ko je bila popolnoma neobčutljiva za vse, kar je dišalo po zlobi. Ko sta nova gosta stopila v veliko sobo, kjer so se zadrževali vsi, ki so prišli gospe lekarnarjevi čestitat za god, je vse povsod nastal velik molk, kakor iz zadrege. Le neka gospa, ki je bila ravno na tem, da bi svoji sosedi nekaj na ves glas povedala, je sedela na svojem mestu in s privzdignjenim kazalcem velela:

»Pa še nekaj, ljuba moja, kar se je bilo šele nedavno dogodilo.«

Vse navzoče so bile videti v zadregi. Na prihod obeh dam iz proštije sploh niso računale.

Takoj je gospa lekarnarjeva nad vse prijazno sprejela obe novi gostji, in gospa Forsius, ki sploh ni vedela nič o tem, kar sta naredila Karlina in Karel Artur, je bila prostodušna, čeravno je dobro opazila, da ni vse tako, kakor bi moralo biti. Kakor je bila že stara, so bile njene noge še vedno poskočne kakor nožice kakšne plesalke. Pred vso družbo je najprej naredila globok priklon. Potem je stopala okrog in s kratkim priklonom pozdravila vse po vrsti. Karlina, ki je čutila, da so se vse oči nekam zlobno obračale od nje, je sledila tik za gospo Forsius. Njeni prikloni so bili precej manjši kakor pa gospejini, toda s proštinjo se v tem pogledu sploh ni dalo tekmovati.

Pa vendar je postalo Karlini jasno, da se vse navzočne odmikajo od nje. Ko je dobila svojo skodelico kave in z njo v roki sedla na prostor tik ob oknu, ni nihče prišel k njej in nihče se ni vsedel na prazen prostor njej nasproti. Prav tako je tudi bilo, ko je bila kavo popila in so dame potegnile pletenje in podobno orodje iz svojih torbic ali žepov. Pustili so jo, da je čisto sama sedela ob oknu. Zdelo se je, kakor da njene navzočnosti sploh ne slutijo.

Okrog in okrog so sedele dame v manjših skupinah. Stiskale so glave tako skupaj, da so se čipke in okraski tilastih pokrival medsebojno dotikali. Vse so zastrle svoje glasove, da ne bi mogla Karlina prav nič razumeti. Pa vendar je ujela na svoje uho med drugim tudi tole: »Pa še nekaj, ljuba moja, in še nekaj, kar se je šele nedavno dogodilo.«

Aha, zdaj je ona, Karlina, najprej zavrnila Schagerstroemovo snubitev. Potem pa ji je bilo žal in tedaj je na prevejen način izzvala prepir s svojim ženinom, da bi lahko razdrla zaroko. Kako prebrisano je bilo vse to preračunano. Nihče ne bi smel reči o njej, da je pustila na cedilu revnega moškega, da bi lahko postala milostna gospa na Velikem Sjoetorpu. Ves pretkani načrt bi tudi uspel in sleherni graji bi ušla, če ne bi gospa organistova odkrila njenih zlih namer.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 11 lir, za inozemstvo 15 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 — Podružnica: Novo mesto